

סילבוס הקורס:

מהי תרבות? בין מערב למזרח

What is culture? Between West and East

אופן לימוד: שיעור

שיעור מקוון

שם המרצה: ד"ר אלמוג בהר

קורס מס': 0609.1003.01

שנת לימודים: תשפ"ג (2023-2024)

סמסטר: א'

היקף שעות: 2

לתואר: ראשון

השיעורים המקוונים יתקיימו באתר הקורס במודל

עוזרת הוראה: גברת רות פוירשטיין

דוא"ל: feueruth@gmail.com

שעת קבלה: בתיאום מראש

דוא"ל: almogbeh@tauex.tau.ac.il

תיאור הקורס

"מהי תרבות? בין מערב למזרח" הוא שיעור מבוא המציג את מושג התרבות מתוך ניסיון להבנה מחודשת של יחסי מערב ומזרח, ומתוך התמודדות עם מושגים נוספים: טבע ותרבות, תרבות וציביליזציה, תרבות וטכנולוגיה, מסורת ומודרנה, זהות ומגדר, שפה ותרגום, ספרות שבעל-פה וספרות שבכתב ועוד. הקורס דן בקווי התפר והקרע, המפגש וההפרדות, הזיקות וההשפעות שבין מזרח למערב, ומציג מקרי-בוחן ראשיים בתולדות התרבות מן העת העתיקה וימי הביניים ועד העת החדשה, כגון התרבות הבבלית והיוונית, התרגום, הספרות העממית והולדת הרומן, המודרנה והאורינטליזם, הלאומיות והקולוניאליזם, מתוך הזיקות הגלויות והמוכחשות בין מזרח למערב.

בין מקרי הבוחן בשיעורים: ראשית האפוס - בין "גלגמש" הבבלי ל"אודיסאה" היוונית; אסופת הסיפורים הערבית הגדולה "אלף לילה ולילה" וגלגוליה בתרגומים לתרבויות רבות; הולדת הרומן האירופאי המודרני: התחזותו של "דון קיחוטה" (Don Quixote, דון קישוט) לספר היסטוריה ערבי אשר תורגם לספרדית; את שמונת השיעורים הבאים נקדיש למאה ה-20, ואולי גם לראשית המאה ה-21: נקרא מתוך ספרו

של אדוארד סעיד "אוריינטליזם" (1978), מחקר מכונן שהפך קלאסי בתחומו, ונשאל על הדרך שבה נתפס המזרח במאות האחרונות, בתקופה הקולוניאלית, על-ידי התרבות המערבית, גם בספרות וגם בתרבות הפופולרית; נקרא פרקים מתוך הכרך הראשון באוטוביוגרפיה של טאהא חוסיין (طه حسين) מ-1929, "אֶלְאִיאַם" (الأيام, הימים), שבו טאהא חוסיין סיפר את סיפור ילדותו, וניסח את האפשרות למודרניות מצרית וערבית, בספרות ובחיים החברתיים; נקרא במסה של וירגיניה וולף "חדר משלך" (A Room of One's Own, 1929), יצירה מכוננת בדיון על מגדר במאה העשרים, ונפגוש את הסופרת כשהיא לא מקבלת רשות להיכנס לספריה בשל היותה אישה מלווה על-ידי גבר; נקרא במסותיה של זיקלין כהנוב על ילדותה במצרים בספרה "ממזרח שמש", ונשאל על הדור שנקרע בין תרבות המקום לבין חינוכו בשפות הקולוניאליות המערביות, צרפתית ואנגלית, ועל המודל הלבנטיני שהיא הציעה להבנת הזהות הישראלית, מעבר לפיצול בין מזרח למערב, או בין לאומיות לקולוניאליזם; נקרא במסותיה של הלן סיקסו, הוגה פמניסטית פורצת דרך, מן המרכזיות במאה ה-20, על מהותה של הכתיבה הנשית בעיניה, ועל ילדותה באלג'יריה כבת לאב יהודי ספרדי, ואם יהודיה אשכנזיה; ואז ננוע אל המוזיקה הפופולרית במאה ה-20, באחד מסגנונותיה החדשים, מוזיקת הרגאיי (Reggae), ומי שמזוהה איתה יותר מכל, בוב מארלי, דרך שיריו שבהם ניסה לספר סיפור קולקטיבי על שיעבוד וגאולה, על מסע כפוי מאפריקה לאמריקה, אקסודוס, ועל החיבור שבין מחאה לשמחה; נסיים בשני יוצרים בני המקום: מחמוד דרוויש, שנולד בגליל בכפר אל-בירוה ב-1941, וחי בין השאר בלבנון, רוסיה, קפריסין, תוניסיה, פריז, עמאן ורמאללה, והיה לאחד המשוררים הערביים המודרניים החשובים ביותר במאה העשרים, ושירתו קיימה דיאלוג אינטנסיבי עם המיתולוגיה הלבבית, היוונית, התנ"ך, הברית החדשה והקוראן; ואמירה הס שנולדה בבגדאד ב-1943, והגיעה לארץ בגיל צעיר, ומאז שנות השמונים מפרסמת שירה מרתקת בעברית, אך מערבת בה באופן ייחודי גם ערבית, לצד העובדה שכתבה שיר אחד בערבית ושיר אחד בארמית, והיא אחת המשוררות החיות המרכזיות ביותר בארץ.

"What is culture? Between West and East" is an introductory course that presents the concept of culture as an attempt of re-understanding East-West relations. The course discusses the seam and rupture lines, affinities and influences between East and West and presents major case studies in cultural history, such as Babylonian and Greek cultures, medieval Arab and European legacies, modernity and orientalism, theology and secularism, taking into account the open and concealed affiliations between East and West.

Among the case studies in the course: the beginning of the epic - between the Babylonian "Gilgamesh" and the Greek "Odyssey"; The Birth of the Modern Novel: Don Quixote's Impersonation as an Arabic history book translated into Spanish; the course is signed with memories of colonial Africa: between Jacqueline Kahanoff's levantine thought, and Hélène Cixous's Feminist Theory.

דרישות הקורס:

1. צפייה בשיעורים בזמן, קריאת חומרי הקריאה לשיעורים וביצוע הבחנים המקוונים.

2. ביצוע מטלות באתר מודל לאורך הקורס.
 3. הגשת עבודת בית בסיום הקורס.

מבנה הציון :

4 מטלות קורס לאורך הסמסטר : 40% (10% כל אחת), עבודת בית : 60%.

מועדי הגשת מטלות הקורס ועבודת הבית המסכמת :

- מטלה 1 : כתיבת פסקה קצרה (100 מילים) ושתי תגובות (50 מילים כל אחת) בפורום הקורס בנושא "עלילות גלגמש" ו/או "האודיסאה" // **5.11.2023**
- מטלה 2 : כתיבת פסקה קצרה (200 מילים) ושתי תגובות (100 מילים כל אחת) בפורום הקורס בנושא "דון קיחוטה" ו/או "אלף לילה ולילה" // **19.11.2023**
- מטלה 3 : כתיבת תגובה על קטע קצר מתוך מאמר המתייחס ל"אוריינטליזם" או "הימים" (300 מילים) // **3.12.2023**
- מטלה 4 : כתיבת תגובה על קטע קצר מתוך מאמר המתייחס לאחד הטקסטים שקראנו של וירגיניה וולף / ז'קלין כהנוב / הלן סיקסו (400 מילים) // **24.12.2023**
- עבודת בית מסכמת : בחירת 2 שאלות מתוך 4 שאלות השוואתיות על ארבעה נושאים שנלמדו בכיתה // **29.2.2024, שעה 13:00**

מועדי סיום ביצוע בחנים מקוונים (ללא ציון) :

- שיעורים 2-4 // ביצוע עד ה-**12.11.2023**
- שיעור 5-7 // ביצוע עד ה-**3.12.2023**
- שיעורים 8-10 // ביצוע עד ה-**24.12.2023**
- שיעורים 11-13 // ביצוע עד ה-**10.1.2024**

הטקסטים של השיעורים יועלו לאתר מודל.

תכנית השיעורים :

שיעור 1 - שיעור מבוא: כיצד סיפורים יוצרים את עולמנו, וכיצד העולם יוצר סיפורים?

מהי תרבות ומהי ציביליזציה? מהו סיפור ומהי ספרות? מהן ספרות שבעל-פה וספרות שבכתב? למה אנחנו מתכוונים כשאנחנו מדברים על מזרח ומערב כיום, וכיצד זה משפיע על הקריאה שלנו בספרות העולם? [אין קריאה קודמת לשיעור הראשון]

שיעורים 2-3: גיבורים והולדת האפוסים הקדומים - "גלגמש" הבבלי וה"אודיסאה" היוונית

שאלות יסוד: מהו גיבור, מהי חברות, מהו מסע ומהי שיבה, ולמה הסיפור האנושי הראשון כבר שואל על המוות?

שיעור 2 - כיצד יצא הגיבור הראשון לחפש תהילת עולם?

גלגמש והולדת האפוס הבבלי: שאלת התרבות והטבע, דרך גלגמש בן המלך ואנכדו בן הטבע, חברות, מסע, הגיבור וגורלו, המוות הראשון בספרות ו"נוח" הבבלי.
לקריאה: "עלילות גלגמש", לוחות 1 ו-2 (עמ' 183-210), תרגמו משומרית ואכדית ש. שפרה ויעקב קליין, "בימים הרחוקים ההם – אנתולוגיה משירת המזרח הקדום", הוצאת עם עובד, 1996.

שיעור 3 – האודיסאה כסיפור על מסע ושיבה

האודיסאה והולדת האפוס היווני: המסע בים התיכון מטרויה לאיתקה, ושיבתו המאוחרת של אודיסאוס הביתה, ונקודת המבט של פנלופה, אשתו, וההמתנה לשיבה; האם היה אדם בשם הומרוס שכתב את האודיסאה והאיליאדה?
לקריאה: האודיסאה, שירים 1 ו-19, תרגם מיוונית: אהרן שבתאי, "אודיסאה", הומרוס, הוצאת שוקן, 2014.

שיעורים 4-5: סיפורים נודדים בעולם ומתחזים:

הולדת הרומן המודרני: התחזותו של "דון קיחוטה" (דון קישוט) לספר היסטוריה ערבי אשר תורגם לספרדית, ותרגומו המהירים לרבות משפות העולם; ואוסף סיפורי "אלף לילה ולילה", "אָלף לַיְלָה וּלַיְלָה", קובץ סיפורים ממקורות מגוונים מאוד, בין השאר מהודו ומאיראן, שהחל להיאסף בערבית בימי הביניים, אך המשיך להתרחב ולהשתנות גם בראשית התקופה המודרנית.

שיעור 4 – דון קיחוטה והולדת הרומן המודרני

למה המחבר הספרדי, סרוואנטס, התחזה בספרו "דון קיחוטה" (דון קישוט) כמי שגילה ספר ערבי ומצא לו מתרגם לספרדית, וכיצד מפגש הערבית והספרדית בספרד הוליד את הרומן המודרני? ובאיזה מובן דון קיחוטה הוא אנטי-גיבור?

לקריאה: פרקים ח' וט' מתוך הכרך הראשון של "דון קיחוטה", מיגל דה סרוואנטס, תרגמו מספרדית: ביאטריס סקריוסקי-לנדאו ולואיס לנדאו, הספריה החדשה, הוצאת הקיבוץ המאוחד, ספרי סימן קריאה,

1994.

שיעור 5 – אלף לילה ולילה או לילות ערב?

כיצד מחבר סיפור המסגרת שבו שהרזאד מספרת את הסיפורים למלך שאהריאר, בין הסיפורים השונים בקובץ? ומדוע חלק מן הסיפורים המוכרים ביותר מן הקובץ מצויים קודם כל בגרסאות מתורגמות מערבית לשפות אירופאיות?

לקריאה: פרקים נבחרים מתוך "לילות ערב, מבחר מאלף לילה ולילה", תרגמה מערבית: חנה עמית-כוכבי, כרך א' (2008), כרך ב' (2010), תל אביב, הוצאת בבל.

שיעורים 6-7: המודרניות במזרח ובמערב

בשיעורים הללו אנחנו מגיעים לתקופה המודרנית, ולשני הסדרים העולמיים (והמחשבתיים) של הלאומיות והקולוניאליזם, שבתוכם אנחנו עדיין חיים: כיצד התארגנו שפות, ספרות ותרגום בתקופה זאת? מהו אוריינטליזם ומהי ספרות פוסט-קולוניאלית? כיצד האנגלית הופכת לשפת [ספרות] העולם? כיצד עיצב ההוגה המצרי טאהא חוסיין את המודרניות המצרית והערבית? ולמה הוא ניסח אותה, בין השאר, דרך יצירה אוטוביוגרפית?

שיעור 6 – כיצד כתב המערב את המזרח?

בשיעור זה נדון בספרות הקולוניאלית – הספרות האירופאית שנכתבה על ה"מזרח" בעידן הקולוניאלי – כיצד כתבו סופרים ומשוררים אירופאיים על התרבויות המקוריות של האמריקות, ועל בני אסיה ואפריקה? ומה הקשר בין ספרות לפוליטיקה?

לקריאה: המבוא ל"אוריינטליזם", אדוארד סעיד, תרגמה מאנגלית: עתליה זילבר (2000), עם עובד.

שיעור 7 – הספרות הערבית והאוטוביוגרפיה המודרנית: "אל-איאם" (הימים) מאת טאהא חוסיין

בשיעור זה נבחן את הדוגמא של יצירתו של ההוגה המצרי, טאהא חוסיין, שבספרו האוטוביוגרפי "אל-איאם" (הימים) סיפר את סיפור חייו, וניסח את האפשרות למודרניות מצרית וערבית, בספרות ובחיים החברתיים.

לקריאה: פרקים נבחרים מתוך "אל־איאם" (הימים) / טאהא חוסיין, "الأيام" / طه حسين, כרך ראשון, 1929.

שיעורים 8-10: זהות ומגדר במאה העשרים

בשלושת השיעורים האלו, דרך הקריאה בכתיבתן של וירגינייה וולף, ז'קלין כהנוב והלן סיקסו, נשאל למה עד נקודה זאת בקורס קראנו (לכאורה) רק מה שגברים כתבו, ועסקנו (בעיקר) בגיבורים גברים? מה כתבו נשים עד המאה ה-20? מהי כתיבה גברית? מהי כתיבה נשית? מה צריכה אישה כדי שתוכל לכתוב, על-פי וירגינייה וולף? ומול מושגי המזרח והמערב, האם כהנוב וסיקסו, שתי יהודיות ילידות צפון אפריקה, ז'קלין כהנוב ילידת מצרים שכתבה באנגלית והלן סיקסו ילידת אלג'יריה שכותבת בצרפתית, האם הן כותבות מדרום?

שיעור 8 – חדר משלך של וירגינייה וולף

וירג'יניה וולף נולדה ב-1882 בלונדון, והיתה אחת מחשובי הסופרים המודרניים במאה ה-20, עם יצירות כגון "אל המגדלור" ו"אורלנדו". אנחנו נקרא במסתה "חדר משלך" (A Room of One's Own, 1929), הנקרא גם היא כרומן, אך מבקש לתאר מה המשמעות להיות אישה כותבת.
לקריאה: הפרק הראשון מתוך "חדר משלך", וירג'יניה וולף, תרגום: יעל רנן, ידיעות ספרים, 2004.

שיעור 9 – מחשבת הלבנטיניות של ז'קלין כהנוב

ז'קלין כהנוב ילידת קהיר, חיה בניו-יורק, פריז, באר שבע ובת-ים, והציעה לחשוב מעבר למושגי המערב והמזרח, על לבנטיניות.
לקריאה: המסות "ילדות במצרים" ו"אחי, המורד" מתוך "ממזרח שמש", ז'קלין כהנוב, תרגום מאנגלית: אהרן אמיר, הוצאת יריב-הדר, 1977.

שיעור 10 – הכתיבה התיאורטית והביוגרפית של הלן סיקסו

מהי כתיבה נשית ומהי כתיבה גברית? מהי כתיבה אקדמית ומהי כתיבה ספרותית? מהי כתיבה, מהי שפה ומהו תרגום?
לקריאה: "צחוקה של המדוזה" (תרגמה מצרפתית: מיכל הראל, בתוך "ללמוד פמיניזם: מקראה", הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2006).

שיעורים 11-13: שירה במאה העשרים, בין אנגלית, ערבית ועברית

שיעור 11 – מחמוד דרוויש והשירה הערבית המודרנית

מחמוד דרוויש, שנולד בגליל בכפר אל-בירוה ב-1941, וחי בין השאר בלבנון, רוסיה, קפריסין, תוניסיה, פריז, עמאן ורמאללה, היה לאחד המשוררים הערביים המודרניים החשובים ביותר במאה העשרים, ושירתו קיימה דיאלוג אינטנסיבי עם המיתולוגיה הבבלית, היוונית, התנ"ך, הברית החדשה והקוראן.
לקריאה: מבחר משירתו של מחמוד דרוויש.

שיעור 12 – אמירה הס והשירה העברית המודרנית

אמירה הס נולדה בבגדאד ב-1943, הגיעה לארץ בגיל צעיר, ומאז שנות השמונים מפרסמת שירה מרתקת, בעיקר בעברית, לצד שיר אחד בערבית ושיר אחד בארמית; נשוחח על מעברי הלשונות בשירתה, ומעברי הזהויות.
לקריאה: מבחר משירתה של אמירה הס.

שיעור 13 – סיכום הקורס + בוב מארלי והרגאיי

האם מוזיקה פופולרית יכולה להיקרא כשירה? בשיעור זה ננוע אל המוזיקה הפופולרית במאה ה-20, באחד מסגנונותיה החדשים, מוזיקת הרגאיי (Reggae) בג'מייקה, ומי שמזוהה איתה יותר מכל, בוב מארלי, דרך שיריו שבהם ניסה לספר סיפור קולקטיבי על שיעבוד וגאולה, על מסע כפוי מאפריקה לאמריקה, אקסודוס, ועל החיבור שבין מחאה לשמחה.

לקריאה : מבחר משירתו של בוב מארלי.

מספר השיעור	תאריך	נושא השיעור	קריאה נדרשת :	הערות :
1	16.10.2023	שיעור מבוא: כיצד סיפורים יוצרים את עולמנו, וכיצד העולם יוצר סיפורים?	אין קריאה קודמת לשיעור הראשון.	מהי תרבות ומהי ציביליזציה? מהו סיפור ומהי ספרות? מהן ספרות שבעל-פה וספרות שבכתב? למה אנחנו מתכוונים כשאנחנו מדברים על מזרח ומערב כיום, ולמה התכוונו בעבר?
2	23.10.2023	כיצד יצא הגיבור הראשון לחפש תהילת עולם?	קטעים נבחרים מתוך "עלילות גלגמש", תרגמו משומרית ואכדית ש. שפרה ויעקב קליין, "בימים הרחוקים ההם – אנתולוגיה משירת המזרח הקדום", הוצאת עם עובד, 1996.	גלגמש והולדת האפוס הבבלי: שאלת התרבות והטבע, דרך גלגמש בן המלך ואנכדו בן הטבע, חברות, מסע, הגיבור וגורלו, המוות הראשון בספרות ו"נוח" הבבלי.
3	30.10.2023	האודיסאה כסיפור על מסע ושיבה	קטעים נבחרים מתוך האודיסאה, תרגם מיוונית: אהרן שבתאי, "אודיסאה", הומרוס, הוצאת שוקן, 2014.	האודיסאה והולדת האפוס היווני: אודיסיאוס ופנלופה, הגיבור והאישה באפוס; המסע בים, ההמתנה והשיבה הביתה. האם היה אדם בשם הומרוס שכתב את האודיסאה והאיליאדה?
4	6.11.2023	סיפורים נודדים בעולם ומתחזים: דון קיחוטה והולדת הרומן המודרני	פרקים נבחרים מתוך "דון קיחוטה", מיגל דה סרוואנטס, תרגמו מספרדית: ביאטריס סקריוסקי-לנדאו ולואיס לנדאו, הספריה החדשה, הוצאת הקיבוץ המאוחד, ספרי סימן קריאה, 1994.	למה מחבר ספרדי מתחזה למי שגילה ספר ערבי ומצא לו מתרגם לספרדית, וכיצד מפגש הערבית והספרדית בספרד הוליד את הרומן המודרני? התחזותו של "דון קיחוטה" (דון קישוט) לספר היסטוריה ערבי אשר תורגם לספרדית ותרגומיו

<p>המהירים לרבות משפות העולם ; [ומתוך כך נשאל, דווקא מצומת המפגש שמהווה ספרד שבה נכתבה היצירה – כיצד סיפורים נודדים בין תרבויות בעולם? האם המעבר בין שפות הוא תרגום או עיבוד? הכרות עם האחר או ניכוס שלו? מתי המקור גלוי ומתי הוא מוסתר? ולמה סיפורים מתחזים, ממציאים להם מחברים שקריים או היסטוריה דמיונית?</p>				
<p>כיצד מחבר סיפור המסגרת שבו שהרזאד מספרת את הסיפורים למלך שאהריאר, בין הסיפורים השונים בקובץ? ומדוע חלק מן הסיפורים המוכרים ביותר מן הקובץ מצויים קודם כל בגרסאות מתורגמות מערבית לשפות אירופאיות?</p>	<p>פרקים נבחרים מתוך "לילות ערב, מבחר מאלף לילה ולילה", תרגמה מערבית: חנה עמית-כוכבי, כרך א' (2008), כרך ב' (2010), תל אביב, הוצאת בבל.</p>	<p>אלף לילה ולילה או לילות ערב?</p>	<p>13.11.2023</p>	
<p>בשיעור זה נדון בספרות הקולוניאלית – הספרות האירופאית שנכתבה על ה"מזרח" בעידן הקולוניאלי – כיצד כתבו סופרים ומשוררים אירופאיים על התרבויות המקוריות של האמריקות, ועל בני אסיה ואפריקה? ומה הקשר בין ספרות לפוליטיקה? בשיעור זה אנחנו מגיעים לתקופה המודרנית, ולשני הסדרים העולמיים</p>	<p>פרק מתוך "אוריינטליזם", אדוארד סעיד, תרגמה מאנגלית: עתליה זילבר (2000), עם עובד.</p>	<p>כיצד כתב המערב את המזרח?</p>	<p>20.11.2023</p>	

<p>(והמחשבתיים) של הלאומיות והקולוניאליזם, שבתוכם אנחנו עדיין חיים: כיצד התארגנו שפות, ספרות ותרגום בתקופה זאת? כיצד האנגלית הופכת לשפת [ספרות] העולם?</p>				
<p>בשיעור זה נבחן את הדוגמא של יצירתו של ההוגה המצרי, טאהא חוסיין, שבספרו האוטוביוגרפי "אל- איאם" (הימים) סיפר את סיפור חיוו, וניסח את האפשרות למודרניות מצרית וערבית, בספרות ובחיים החברתיים.</p>	<p>פרקים נבחרים מתוך "אל־איאם" (הימים) / טאהא חוסיין, "الإيام" / طه حسين، כרך ראשון, 1929.</p>	<p>הספרות הערבית והאוטוביוגרפיה המודרנית: "אל- איאם" (הימים) מאת טאהא חוסיין.</p>	<p>27.11.2023</p>	<p>7.</p>
<p>וירגינייה וולף נולדה ב-1882 בלונדון, והיתה אחת מחשובי הסופרים המודרניים במאה ה-20, עם יצירות כגון "אל המגדלור" ו"אורלנדו". אנחנו נקרא במסגרת "חדר משלך" A Room ,of One's Own (1929), הנקרא גם היא כרומן, אך מבקש לתאר מה המשמעות להיות אישה כותבת.</p>	<p>לקריאה: מבחר פרקים מתוך "חדר משלך", וירגינייה וולף, תרגום: יעל רן, ידיעות ספרים, 2004.</p>	<p>חדר משלך של וירגינייה וולף</p>	<p>4.12.2023</p>	<p>8.</p>
<p>ז'קלין כהנוב ילידת קהיר, חיה בניו- יורק, פריז, באר שבע ובת-ים, והציעה לחשוב מעבר למושגי המערב והמזרח, על לבנטיניות. בשני השיעורים האחרונים, דרך הקריאה בכתיבתן של שתי יהודיות</p>	<p>מבחר פרקים מתוך "ממזרח שמשי", ז'קלין כהנוב, תרגום מאנגלית: אהרן אמיר, הוצאת יריב- הדר, 1977.</p>	<p>זהות ומגדר במאה העשרים: מחשבת הלבנטיניות של ז'קלין כהנוב.</p>	<p>11.12.2023</p>	<p>9.</p>

<p>ילידות צפון אפריקה, ז'קלין כהנוב ילידת מצרים שכתבה באנגלית והלן סיקסו ילידת אלג'יריה שכותבת בצרפתית, נשאל למה עד נקודה זאת בקורס קראנו רק מה שגברים כתבו? מה כתבו נשים עד המאה ה-20? מהי כתיבה גברית? מהי כתיבה נשית? מול מושגי המזרח והמערב, האם כהנוב וסיקסו ילידות אפריקה כותבות מדרום? ומהי הלבנטיניות שאותה הציעה כהנוב כאלטרנטיבה למחשבה על מזרח ומערב?</p>				
<p>מהי כתיבה נשית? ומהי כתיבה גברית? מהי כתיבה אקדמית ומהי כתיבה ספרותית? מהי כתיבה, מהי שפה ומהו תרגום?</p>	<p>"צחוקה של המדוזה" (תרגמה מצרפתית: מיכל הראל, בתוך "ללמוד פמיניזם: מקראה", הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2006).</p>	<p>זהות ומגדר במאה העשרים: הכתיבה התיאורטית והביוגרפית של הלן סיקסו.</p>	<p>18.12.2023</p>	
<p>מחמוד דרוויש, שנולד בגליל בכפר אל-בירוה ב-1941, וחי בין השאר בלבנון, רוסיה, קפריסין, תוניסיה, פריז, עמאן ורמאללה, היה לאחד המשוררים הערביים המודרניים החשובים ביותר במאה העשרים, ושירתו קיימה דיאלוג אינטנסיבי עם המיתולוגיה הבבלית, היוונית, התנ"ך, הברית החדשה והקוראן.</p>	<p>נקרא מבחר משירתו של מחמוד דרוויש.</p>	<p>מחמוד דרוויש והשירה הערבית המודרנית</p>	<p>25.12.2023</p>	
<p>אמירה הס נולדה בבגדאד ב-1943, הגיעה לארץ בגיל צעיר, ומאז שנות</p>	<p>נקרא מבחר משירתה של אמירה הס.</p>	<p>אמירה הס והשירה העברית המודרנית</p>	<p>1.1.2024</p>	

השמונים מפרסמת שירה מרתקת, בעיקר בעברית, לצד שיר אחד בערבית ושיר אחד בארמית; נשוחח על מעברי הלשונות בשירתה, ומעברי הזהויות.				
מוזיקה האם פופולרית יכולה להיקרא כשירה? בשיעור זה ננוע אל המוזיקה הפופולרית במאה ה-20, באחד מסגנונותיה החדשים, מוזיקת הרגאיי (Reggae) ומי בג'מייקה, ומה שמזוהה איתה יותר מכל, בוב מארלי, דרך שיריו שבהם ניסה לספר סיפור קולקטיבי על שיעבוד וגאולה, על מסע כפוי מאפריקה לאמריקה, ועל אקסודוס, החיבור שבין מחאה לשמחה.	נסכם את הקורס, ונקרא ונשמע מבחר משירתו של בוב מארלי.	סיכום הקורס ובוב מארלי ושירתו	8.1.2024	

הערה: סדר השיעורים לפי תאריך הוא אופציונלי ונתון לשינויים.

רשימת יצירות:

- "עלילות גלגמש", לוחות 1 ו-2 (עמ' 183-210), תרגמו משומרית ואכדית ש. שפרה ויעקב קליין, בתוך "בימים הרחוקים ההם – אנתולוגיה משירת המזרח הקדום", הוצאת עם עובד, 1996.
- "אודיסאה", הומרוס, שירים 1 ו-19, תרגם מיוונית: אהרן שבתאי, הוצאת שוקן, 2014.
- "דון קיחוטה", מיגל דה סרוואנטס, תרגמו מספרדית: ביאטריס סקריוסקי-לנדאו ולואיס לנדאו, הספריה החדשה, הוצאת הקיבוץ המאוחד, ספרי סימן קריאה, 1994.
- "לילות ערב - מבחר מאלף לילה ולילה", תרגמה מערבית: חנה עמית-כוכבי, כרך א' (2008), כרך ב' (2010), תל אביב, הוצאת בבל.
- "אורינטליזם", אדוארד סעיד, תרגמה מאנגלית: עתליה זילבר (2000), עם עובד.
- الأيَّام (אלַיַאם), הימים / / طه حسين, טאהא חוסיין, כרך ראשון, 1929.
- "חדר משלך" (A Room of One's Own, 1929), וירגינייה וולף, תרגום: יעל רנן, ידיעות ספרים, 2004.

- "ממזרח שמש", ז'קלין כהנוב, תרגם מאנגלית: אהרן אמיר, הוצאת יריב-הדר, 1977.
- "צחוקה של המדוזה", הלן סיקסו, תרגמה מצרפתית: מיכל הראל, בתוך "ללמוד פמיניזם: מקראה", הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2006.
- "זה עתה נולדה", הלן סיקסו, נכתב יחד עם קתרין קלמנט, תרגמה מצרפתית: הילה קרס, הוצאת רסלינג, 2005.
- הלן סיקסו, **"My Algeriance, in other words: to depart not to arrive from Algeria"**.
- מחמוד דרוויש, "למה עזבת את הסוס לבדו" (אנדלוס, 2000).
- מחמוד דרוויש, "מצב מצור" (אנדלוס, 2002).
- מחמוד דרוויש, **זכר לשכחה**, הזמן: ביירות. המקום: אוגוסט, תרגום, הערות ואחרית-דבר: סלמאן מצאלחה, ירושלים, שוקן, תשמ"ט, 1989.
- מחמוד דרוויש, **מעבר לזכוכית ההיעדרות**, תרגם מערבית והוסיף מבוא: פרץ-דרור בנאי, בת-ים, הוצאת תג, תשנ"ה. †
- מחמוד דרוויש, **ערש הנוכריה: שירים**, מערבית: מוחמד חמזה עינאים, תל-אביב, בבל, 2000. †
- מחמוד דרוויש, **ציור קיר**, מערבית: מוחמד חמזה עינאים, תל-אביב, אנדלוס, תשס"ו, 2006. †
- מחמוד דרוויש, **כפרחי השקד או רחוק יותר**, מערבית: עפרה בנג'ו ושמואל רגולנט, אחרית-דבר וייעוץ: ששון סומך, הוצאת פיתום וספרי עתון 77, תשס"ט, 2008.
- מחמוד דרוויש וסמיה אלקאסם, **בין שני חצאי התפוז**, תרגום והערות: חנה עמית-כוכבי, תל-אביב, הוצאת מפרש, תשנ"א, 1991.
- אמירה הס, 1984: **וירח נוטף שגעון**, עם עובד, תל-אביב, תשמ"ה.
- אמירה הס, 1987: **שני סוסים על קו האור**, עם עובד, תל-אביב, תשמ"ז.
- אמירה הס, 1993: **בולע האינפורמציה**, הליקון, תל-אביב, תשנ"ג.
- אמירה הס, 1998: **יובל**, כרמל, ירושלים, תשנ"ט.
- אמירה הס, 2003: **אין אישה ממש בישראל**, כתר, ירושלים.
- אמירה הס, 2007: **הבולימיה של הנשמה**, הליקון, הסדרה לשירה חדשה, 2007.